

Priorities for attracting foreign direct investments in economy of Ukraine

Irina Khamutovska

National University of food technologies, Kyiv, Ukraine

ABSTRACT

Keywords:

Investments
Policy
Regulation
Activity

The article deals with the essence and main directions of investment policy, the necessity of their involvement in the modern conditions is justified, priority ways of investment for the development of economy of Ukraine is analyzed.

The aim of the paper is the development and study of measures of state policy in the sphere of foreign direct investment to Ukraine in accordance with national strategic priorities of economic development. Research object is foreign investments in the economy of Ukraine.

Methods of the study is review the literature on the general topic, analysis and processing of statistical data, analysis of data sources and investment processes in Ukraine.

Determined that the state targeted investment policy should provide favorable conditions for the development of all areas of the country and to form a favorable investment climate in the state, which is an essential element of economic stabilization in the near future in Ukraine.

The imperatives of public policy priorities are offered drawing of direct foreign investments, that foresee the account of sectoral and regional advantages, choice criteria of companies and producer-countries of direct foreign investments, and also strategic priorities of state support of their drawing, in the sphere of high-tech.

Article history:

Received 11.02.2013
Received in revised form
12.04.2013
Accepted 26.04.2013

Corresponding author:

Irina Khamutovska
E-mail:
irinahamutovskaya@
gmail.com

УДК 336.71/74

Пріоритети залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України

Ірина Хамутовська

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ

Питання залучення інвестицій є актуальним для розвитку економіки будь-якої країни. Сьогодні, від їх рішення значною мірою залежить подолання кризового стану економіки, відновлення та зростання виробничого капіталу, підвищення рівня

виробництва та конкурентоспроможності продукції. Неможливо зміцнити економіку країни без збільшення інвестицій, включаючи прямі іноземні інвестиції, не знайшовши надійних і стабільних джерел капіталу і, в кінцевому рахунку, без створення сприятливого інвестиційного клімату. В сучасних умовах дефіциту внутрішніх джерел фінансування іноземні інвестиції виступають в ролі ресурсу, який може найвагомніше сприяти технологічному переоснащенню виробництва, досягненню стабільного економічного зростання, підвищенню ефективності функціонування підприємств і, як результат, розвитку відповідних територій, поліпшенню соціального захисту громадян. Саме тому залучення та ефективне використання прямих іноземних інвестицій в економіку України сьогодні, як ніколи, є актуальним.

Проблеми залучення іноземних інвестицій, створення сприятливих умов для їх залучення, механізми стимулювання інвестиційної діяльності знайшли своє відображення у працях зарубіжних і українських вчених. Прямі іноземні інвестиції є об'єктом наукових досліджень багатьох учених-економістів. Так, І. Драбик [1] досліджує роль іноземних інвестицій в інтенсифікації розвитку вітчизняного виробництва. О. Балануца [2] проводить аналіз інвестиційного клімату України і політики держави щодо іноземного інвестування. Перспективи залучення іноземних інвестицій в контексті європейської інтеграції та світової глобалізації вивчали В. Марцин та А. Даниленко [3; 4].

Методи досліджень

Основою дослідження виступають праці вітчизняних і зарубіжних вчених та громадських організацій з управління інвестиціями, а також українське інвестиційне законодавство та нормативні акти. Стаття заснована на матеріалах, використовуваних Державним агентством з інвестицій та інновацій, а також літературних джерел, які відображають питання об'єкта дослідження.

У статті використані загальнонаукові та спеціальні методичні прийоми, зокрема спостереження, порівняння, синтез, узагальнення та реалізація отриманих результатів.

Результати та обговорення

Наявність конкурентоспроможних секторів

Агро-промисловий сектор. Один з найбільш перспективних секторів економіки України, на який припадає більше 20% ВВП. Україна входить до п'ятірки найбільших світових експортерів зерна та займає 1 місце в світі за обсягом експорту соняшникової олії (58%).

Машинобудування. Україна традиційно займає лідерські позиції у виробництві складних машин, автомобілів та літаків на території СНД, а також входить до шістки провідних держав світу, що виробляють космічну техніку.

Енергетика. Україна видобуває близько 20 млрд. м³ природного газу на рік і має доведені запаси в 1 трлн. м³. Україна має величезний потенціал для виробництва енергії з альтернативних джерел і реалізації енергоефективних технологій. «Зелені тарифи» в Україні на електроенергію є найбільш привабливими, ніж у багатьох інших країнах.

ІТ-індустрія. Україна займає 5-те місце у світі на ринку ІТ-послуг і демонструє найвищі темпи зростання.

Туризм. Україна має величезний ще не реалізований потенціал для розвитку туризму завдяки наявності різноманітних туристичних місць для його розвитку та багатьох санаторно-лікувальних закладів. Гірськолижні курорти Карпат, Крим, пляжі Чорного моря, середньовічні міста та фортеці Західної України; щорічне проведення етнічних, музичних фестивалів та кінофестивалів – все це щороку залучає понад 20 мільйонів туристів.

Завдяки освітній системі, науково-технічній базі, а також молодим талантам Україна традиційно утримує потужний науково-дослідницький потенціал. Українські інженери, програмісти та розробники вважаються одними з кращих у світі.

Закон про індустріальні парки передбачає надання державної підтримки та створення у 2012–2014 роках низки індустріальних парків з підготовленою інженерною інфраструктурою.

Національні проекти

Як було зазначено вище, Україна має великий інвестиційний потенціал. Комітетом з економічних реформ при Президентові України було визначено «Національні проекти» - стратегічні проекти Української держави по пріоритетним напрямкам економічного та соціального розвитку, реалізація яких матиме визначний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Започатковані новим Урядом у 2010 році Національні проекти включають проекти за такими напрямками:

1. Нова Енергія: «LNG Україна» - морський термінал з приймання скрапленого природного газу. «Енергія природи» – будівництво комплексу вітрових, сонячних та малих гідроелектростанцій, виробництво твердого альтернативного палива.

2. Нова якість життя: «Нове життя» – нова якість охорони материнства та дитинства. «Якісна вода» – забезпечення населення України якісною питною водою. «Чисте місто» – система комплексів з переробки твердих побутових відходів. «Відкритий світ» – створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня на базі технологій радіозв'язку четвертого покоління (4 G). «Місто майбутнього» – формування стратегічного плану та системи проектів розвитку міста. «Вчасна допомога» – утворення єдиних регіональних оперативно-диспетчерських служб з використанням сучасних GPS-технологій для зменшення часу прибуття бригад швидкої медичної допомоги до пацієнта.

3. Нова інфраструктура: «Повітряний експрес» – залізничне пасажирське сполучення м. Київ – міжнародний аеропорт «Бориспіль» і будівництво інших інфраструктурних об'єктів Київського регіону. «Індустріальні парки України» – створення промислово-виробничої інфраструктури. «Технополіс» – створення інфраструктури інноваційного розвитку та високих технологій.

4. Олімпійська надія – 2022: «Олімпійська надія – 2022» – створення спортивно-туристичної інфраструктури.

5. Агрперспектива: «Зерно України» – програма розвитку зерновиробництва з високими виробничими та економічними показниками. «Відроджене скотарство» – розроблення та реалізація програми розвитку скотарства. «Зелені ринки» – створення мережі регіональних оптових продовольчих ринків [6].

Сьогодні у структурі залучених до України прямих іноземних інвестицій спостерігається домінування галузей із швидким терміном окупності та посилення концентрації іноземного капіталу в таких сферах третинного сектора, як торгівля (Metro Cash & Carry, Billa, Paterson), фінансова діяльність (EFG Group, Reiffeisen Bank, Erste Bank, ING Bank, BNP Paribas), операції з нерухомістю. Промислові види діяльності

залучають лише невелику частку іноземного капіталу, що важко назвати ефективним для України, адже інвестиційні ресурси не отримують ті галузі економіки, які найбільше потребують модернізації, а іноземні інвестиції в інноваційні проекти та високотехнологічне виробництво практично відсутні. До того ж, більша частина прямих іноземних інвестицій за останній період орієнтована переважно на пошук ринку і не сприяє збільшенню експортних потоків. Потоки іноземного капіталу такого характеру можуть створювати інфляційний ризик для України і спричиняти ріст цін на імпорт.

Іноземний капітал особливо необхідний у тих сферах економіки України, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти наростаюче соціальне напруження в суспільстві. Насамперед, це виробництво продуктів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків; агропромислове господарство; паливно – енергетичні галузі; розвиток інфраструктури (транспорт, телекомунікації, побутовий сервіс); розвиток готельного господарства і туризму; стимулювання залучення іноземних інвестицій у наукову, науково – технічну та інноваційну сфери [5].

Відповідно до Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015, оптимальним варіантом розвитку та активізації інвестиційної діяльності в Україні є проведення активної державної політики у цій сфері.

Суть державної політики щодо залучення прямих іноземних інвестицій повинна полягати не в жорсткому регулюванні інвестиційних потоків, а у створенні сприятливих умов для ефективної діяльності та лібералізації інвестиційного режиму і виходити з відповідності мотивів іноземних інвесторів пріоритетам національної економіки.

Розбудова системи державного інвестування має здійснюватися за напрямками, які включають:

- удосконалення методології розроблення, оцінювання та відбору інвестиційних проектів для надання першочергової державної фінансової підтримки;
- забезпечення розвитку системи прямих державних інвестицій та прозорості процесу державної фінансової підтримки інвестиційних проектів;
- здійснення контролю за ефективним використанням бюджетних коштів, наданих для реалізації інвестиційних проектів [7].

Одним із найсуттєвіших факторів, що сприяє припливові іноземних інвестицій у країну, є наявність ефективного, стабільного законодавства про іноземні інвестиції та зовнішньоекономічну діяльність. В Україні ж залишається невирішеною проблема забезпечення зарубіжних інвесторів інформацією про чинне законодавство стосовно іноземних інвестицій. Тексти законів та інструкцій недосяжні для ознайомлення. Практично немає єдиного підходу до статусу та відміни попередніх законів, тому важко визначити, які закони зберігають чинність, а які були анульовані. Щоб дати зарубіжним інвесторам уявлення про правовий режим в Україні стосовно іноземного капіталу, потрібно організувати регулярний випуск бюлетеня, що містить відповідну інформацію, кількома мовами.

Для стимулювання залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну сфери слід забезпечити створення системи пільгового рефінансування комерційних банків у разі надання ними пільгових кредитів для реалізації інвестиційних проектів з розроблення і впровадження високотехнологічного устаткування та іншої інноваційної продукції; розширення практики пільгового кредитування під заставу майна суб'єктів господарської діяльності; створення пайових інвестиційних, фондів для реалізації великих інноваційних

проектів; розширення форм кредитування інноваційних підприємств шляхом здійснення лізингових, факторингових та інших операцій.

Таким чином, державна стратегія стимулювання іноземної інвестиційної діяльності повинна базуватися на створенні іміджу стабільної країни у світі, а також на спрощенні умов діяльності підприємств. Контроль над інвестиціями в Україні має здійснюватися лише в тому, що стосується захисту прав найманих працівників, соціального страхування, забезпечення гідних умов праці, дотримання стандартів якості продукції, запобігання забруднення природного середовища, виконання вимог антимонопольного законодавства, недопущення недобросовісної конкуренції, захисту прав власності, а також дотримання прав інвесторів. Тільки так можна забезпечити входження України у процеси міжнародного руху капіталів на рівноправних партнерських умовах.

При формуванні інвестиційної політики важливе значення має визначення пріоритетів інвестування. Акцент повинен бути зроблений не на кількісному, а на якісному аспекті поглинання іноземних інвестицій, а саме на вкладення у високоєфективні проекти і сфери, що забезпечують високу конкурентоспроможність виробництва.

Основними пріоритетами залучення іноземних інвестицій в економіку України є наступні:

1. Галузеві. Для досягнення стабільного економічного зростання, інвестиційні ресурси повинні бути спрямовані в ті галузі, які забезпечують максимальний економічний ефект та підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Найкращою довгостроковою альтернативою може стати впровадження промислової політики з систематичним залученням іноземних технологій, капіталу і ноу-хау.

2. Технологічні. Для національної економіки важливим є формування кінцевого циклу виробництва готової продукції. Саме обсяг виробництва кінцевої продукції впливає на кількісні характеристики економічного зростання країни. Тому важливим напрямком вкладення іноземних інвестицій повинні стати технології ресурсозбереження, зокрема енергозбереження.

3. Пріоритети регіонального розвитку. На сьогодні розподіл іноземних інвестицій є нерівномірним – більше 50% всіх іноземних інвестицій спрямовано на Київ та Київську область, залишаючи поза увагою такі перспективні регіони як Карпати та Крим. Тому необхідна стратегія, яка спрямована на використання ресурсного потенціалу всіх регіонів.

4. Інституційні. Необхідність вироблення в Україні комплексу заходів спрямованих на боротьбу із зловживаннями та на залучення іноземних інвестицій відповідно до встановлених в країні пріоритетів розвитку [5].

Пріоритетними зонами для іноземних інвестицій в Україні є:

1. Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська області), де ефективним може бути створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів - сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

2. Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де необхідно здійснити реконструкцію та технічне переобладнання шахт, металургійних, хімічних виробництв на базі безвідходних, маловідходних та екологічно чистих технологій; дати потужний імпульс розвитку малоенергомістких виробництв середнього та точного машинобудування, автомобіле- та літакобудування.

3. Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, розширення мережі оздоровчих, курортно-туристичних комплексів.

4. Регіони України, забруднені внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції, у яких, необхідно впровадити унікальні наукові дослідження, найновітніші технології та здійснити комплекс заходів щодо екологічного, економічного та соціального відродження території [8].

Висновки

Залучення іноземного капіталу в розвиток економіки України є досить важливим фактором її економічного розвитку.

Важливою проблемою в сучасних умовах є невідповідність прямих іноземних інвестицій в Україну потребам розвитку її економіки. Держава повинна застосувати весь комплекс заходів, спрямованих на забезпечення якісних змін у залученні іноземного капіталу в нашу країну.

Зважаючи на сучасний стан процесів прямого іноземного інвестування в Україні, серед перспектив залучення іноземного капіталу у вітчизняну економіку можна назвати посилення співпраці з іноземними інвесторами країн ЄС та СНД через створення науково-технічних ВЕЗ, причому основна частина прямих іноземних інвестицій повинна спрямовуватися на створення експортоорієнтованої продукції, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності української промисловості й загальний соціально-економічний розвиток держави. Держава повинна чітко та ефективно регулювати ці процеси, дбаючи про формування сприятливого інвестиційного клімату, дотримання соціальних і екологічних стандартів ведення бізнесу і забезпечення національної економічної й політичної безпеки. Адже прямі іноземні інвестиції є джерелом коштів, необхідних для модернізації та розвитку української економіки. Вони сприяють залученню нових виробничих технологій, а також технологій ринкової поведінки.

Для того, щоб іноземні інвестори вирішили вкласти свої кошти, необхідні дуже серйозні зміни в інвестиційному кліматі. Тому цілеспрямована інвестиційна політика держави повинна забезпечувати вигідні умови для розвитку всіх сфер діяльності країни і формувати у державі сприятливий інвестиційний клімат, який є необхідним елементом стабілізації економіки в найближчі часи в Україні.

Література

1. Драбик І. Зростання значення прямих іноземних інвестицій в стратегіях розвитку сучасних підприємств / І. Драбик // Финансовые рынки и ценные бумаги. — 2008. — № 11. — С. 12—18.
2. Балануца О. Оцінка стану іноземного інвестування в економіку України / О. Балануца // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 5. - С. 158-161.
3. Марцин В. С. Значення іноземного інвестування для інтегрування України у світовий економічний простір в умовах глобалізації / В. С. Марцин // Регіональна економіка. — 2009. — № 1. — С. 75—80.
4. Даниленко А. А. Світові тенденції та особливості розвитку прямих іноземних інвестицій / А. А. Даниленко // Фінанси України. — 2009. — № 4. — С. 99—108.
5. Навроцька Н.А. Пріоритети іноземного інвестування в економіку України / Н.А. Навроцька // Економічний простір. — 2012. — № 58. — с. 19 – 26.

— *Economics and Management* —

6. The State Agency for Investment and National Projects of Ukraine. Invest Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investukraine.com/why-ukraine/why-ukraine>
7. Концепція розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
8. Юр'єва Т.Г., Якименко В.В. Пріоритетні сфери, зони та об'єкти іноземного інвестування в Україні / Т.Г. Юр'єва, В.В. Якименко.